

Veronika Fodorová, Martin Grančay, Nóra Szikorová a kolektív: Integrácia západného Balkánu a Turecka do Európskej únie – Knihy 1 a 2

Recenze

Veronika Fodorová, Martin Grančay, Nóra Szikorová a kolektív: Integrácia západného Balkánu a Turecka do Európskej únie. Kniha 1 – komplexný pohľad. Bratislava: EKONÓM, 2012, 305 s. ISBN 978-80-225-3383-6

Martin Grančay, Nóra Szikorová a kolektív: Integrácia západného Balkánu a Turecka do Európskej únie. Kniha 2 – individuálny aspekt. Bratislava: EKONÓM, 2012, 229 s. ISBN 978-80-225-3374-4

Autorský kolektív pod vedením Martina Grančaya vydal v rámci projektu Integrácia západného Balkánu a Turecka do Európskej únie podporovaného grantovým Programom celoživotného vzdelávania Európskej komisie, podprogramom Jean Monnet dve aktuálne, no predovšetkým jedinečné publikácie s rovnomeným názvom, ktoré svojím obsahom pokryli jedno biele miesto v slovenskej odbornej literatúre zameranej na tému Európska únia. Je všeobecne známe, že rozširovanie EÚ smerom na juhovýchod je z dôvodu udržania trvalého mieru na tomto kultúrne a nábožensky pestrom území stále aktuálnou otázkou. Ako však také rozšírenie o ďalšie členské štáty prebieha, o tom mnohí z nás nemajú jasnú predstavu. A o samotnom rozšírení o štáty západného Balkánu a Turecka vieme poväčšine len to, že Chorvátsko do EÚ vstúpilo v júli 2013 a že Turecko sa o vstup usiluje už dlhé roky. Bližšie vedomosti majú len odborníci a zainteresovaná verejnosť. Martin Grančay spolu s Nórou Szikorovou a Veronikou Fodorovou postrehli tento informačný deficit, a študentom Ekonomickej univerzity v Bratislave, ako aj širokej verejnosti so záujmom o túto problematiku, ponúkli zaujímavú sériu prednášok a seminárov spolu s dvomi publikáciami, ktoré majú nielen ambíciu, ale aj predpoklad odstrániť tento nedostatok aspoň na určité obdobie, kým v jednotlivých krajinách nedôjde k výraznejšiemu posunu v integračnom procese. Všetky konkrétne ukazovatele a fakty týkajúce sa integrácie sú totiž z decembra 2011.

Dilógia s názvom Integrácia západného Balkánu a Turecka do Európskej únie detailne mapuje rozširovanie členskej základne EÚ o štáty tohto regiónu. Obe publikácie sú prehľadne a logicky štruktúrované, analyticky prepracované v dostatočnej hĺbke a aj štylistické spracovanie jednotlivých kapitol môžeme

považovať za adekvátne účelu textu. Úvod prvej knihy uvedie čitateľov do celej problematiky rozširovania EÚ, pretože je v ňom stručne opísaná genéza vývoja EÚ spolu s vývojom podmienok na členstvo v nej, jasne sú tu zadefinované kritéria vstupu a približené tri fázy integračného procesu. Ďalej sa už táto kniha zaoberá komplexným pohľadom na jednotlivé aspekty integrácie, pričom tieto v rámci jednotlivých krajín porovnáva a hodnotí. Druhá kniha predstavuje analýzu politickej, ekonomickej a sociálnej situácie konkrétnych krajín. Na tomto mieste by sme chceli vysoko vyzdvihnúť mieru objektivity autorov, pretože poskytujú pohľad nielen na motívy a pozitívne stránky vstupu krajín do EÚ, ale poukazujú aj na riziká s tým súvisiace, a to nielen z perspektívy jednotlivých uchádzajúcich sa krajín, ale aj z perspektívy EÚ.

Kniha 1 – komplexný pohľad je vedeckou monografiou, v ktorej sa autori na 276 stranách textu venujú nielen ekonomickým ukazovateľom, ale aj kultúrnemu a náboženskému segmentu integrácie štátov západného Balkánu a Turecka do EÚ. Text je na mnohých miestach doplnený rôznymi tabuľkami, grafmi a mapkami, ktoré nielenže zvyšujú jeho prehľadnosť, ale predovšetkým čitateľom umožňujú ľahšiu percepciu týchto odborných článkov s mnohými numerickými hodnotami. Veľmi pozitívne v tomto ohľade hodnotíme najmä prílohu, ktorá obsahuje mapy, základné údaje o konkrétnych krajinách, a navyše aj ekonomické a sociálne indikátory v rokoch 2000, 2005, 2009 a 2010.

Celkovo je publikácia rozdelená do dvanástich dobre usporiadaných kapitol a následných podkapitol. V prvej kapitole autori objasňujú mechanizmus politiky rozširovania EÚ. V druhej kapitole popisujú stratégiu rozšírenia EÚ a vývoj integračného procesu v jednotlivých krajinách západného Balkánu od roku 1990 do konca roku 2011. Tretia kapitola je venovaná inštitucionálnym vzťahom EÚ s týmito štátmi. V štvrtej kapitole sa komplexne porovnávajú všeobecné makroekonomické indikátory a štruktúra hospodárstva v jednotlivých krajinách. Sektorovo špecifická konkurencieschopnosť západného Balkánu a Turecka je obsahom piatej kapitoly. Šiesta kapitola odzrkadľuje obraz o PZI ako ďalšom dôležitom faktore hospodárskeho rozvoja v ekonomikách západného Balkánu a Turecka. Poslednou ekonomickou kapitolou je siedma kapitola, ktorá rozoberá euro, menovú úniu a „euroizáciu“ ekonomík niektorých západobalkánskych krajín. Ďalej nasledujú kulturológické kapitoly. Kým ôsma kapitola pojednáva o európskej kultúre vo všeobecnosti a bližšie si všíma túto problematiku v rámci EÚ, deväta kapitola sa venuje rozvoju tureckej a balkánskej kultúrnej identity. V desiatej kapitole sa už pozornosť venuje náboženskej diverzite tohto regiónu. V dvoch záverečných kapitolách sa rozoberajú hlavné prekážky vstupu jednotlivých štátov do EÚ.

Knihu 2 – individuálny aspekt robí jedinečnou skutočnosť, že sa v nej autori detailne zaoberajú nielen tými krajinami západného Balkánu, ktoré majú vysokú šancu vstúpiť do EÚ už v krátkodobom časovom horizonte, ale aj krajinami, kto-

rým ešte nebol udelený ani status kandidátskej krajiny, a sú teda len potenciálnymi kandidátskymi krajinami. Táto druhá časť diológie predstavuje učebnicu, ktorá je integrálnou súčasťou rovnomenného predmetu, vyučovaného na Fakulte medzinárodných vzťahov Ekonomickej univerzity v Bratislave a zameriava sa práve na detailný rozbor politických, ekonomických a sociálnych faktorov v jednotlivých krajinách západného Balkánu, pričom to všetko mapuje na pozadí historických udalostí a čitateľom stručne, ale precízne objasňuje aj náboženské a s nimi späté kultúrne diverzity.

Táto publikácia je síce so svojimi 212 stranami textu rozsahom kratšia než prvá, ale obsahuje až 14 kapitol, ktoré na seba logicky nadväzujú a sú výborne štruktúrované. Prvé dve kapitoly spĺňajú úlohu všeobecného úvodu do problematiky, pretože popisujú politický vývoj na západnom Balkáne v rokoch 1990–1999, čiže v čase novodobých balkánskych vojen, a následne ho sledujú po roku 1999, keď sa situácia upokojila. V tretej kapitole autori načrtli určité vybrané problémy tohto regiónu, počnúc etnickými, cez politické, ekonomické až po organizovaný zločin. Nasledujúcich osem kapitol je venovaných analýze politického systému, ekonomickej a sčasti aj demografickej situácie v jednotlivých štátoch, postupujúc od severu na juh, v nasledovnom poradí: Chorvátsko, Srbsko, Bosna a Hercegovina, Čierna Hora, Macedónsko, Kosovo, Albánsko, Turecko. Dvanásta kapitola je venovaná téme regionálnej spolupráce. Posledné dve kapitoly sú spracované ako prípadové štúdiá. Prvá z nich rozoberá reformu vzdelávacieho systému v Macedónsku na základe skúsenosti inej krajiny bývalej Juhoslávie, ktorá už členom EÚ je – Slovinska. Táto štúdia je prevzatá z knihy *Convergence to the European Union: Challenges and Opportunities* od kolektívu autorov pod vedením J. Brada. Druhá prípadová štúdia o tureckej skúsenosti s cezhraničnou spoluprácou EÚ – od západných hraníc k východným hraniciam bola prevzatá zo štúdie F. Özerdema *Turkey's EU Cross Border Cooperation Experiences: From Western Borders to Eastern Borders*.

V závere už len skonštatujem, že obe tieto publikácie možno odporúčať nielen pre vysokoškolské štúdium, ale aj pre vedeckú verejnosť, ktorá tu okrem ucelených informácií nájde určite aj podnetné body pre ďalší výskum. Zároveň by sme tieto knihy odporučili aj záujemcom z radov širokej verejnosti, ktorých táto problematika zaujíma, nakoľko je väčšina textov písaná prístupnou formou aj pre laikov.

